కథా కౌముది

విద్యాదానం

పాణిని జన్నాభట్ల

అదిరిపడ్డాడు రామనాధం మండల ఎడ్యుకేషన్ ఆఫీసర్ చెప్పిన మాట విని. గుండె వేగంగా కొట్టుకోవడం మొదలైంది. ఈ స్కూలే అతని జీవనాధారం. జీవితం గడవటానికి కాదు. జీవించి ఉండటానికి. ఆ ఆఫీసర్ మాత్రం ఇవేమీ పట్టనట్టుగా ఒక చేత్తో టీ తాగుతూ, ఇంకో చేత్తో ఆ రోజు పేపర్ తిరగేస్తూ తాపీగా చెప్పుకుపోతున్నాడు. “పిల్లలు బొత్తిగా క్లాసుల్లో కనపడట్లేదు రామనాథం గారూ. మీకు తెలిసిందే. నేను పై వాళ్లకి సమాధానం చెప్పాల్సి వస్తుంది. తక్కువ సంఖ్య వున్న స్కూల్స్ వలల్ ప్రభుత్వానికి చాలా నష్టం. వచ్చే సంవత్సరం ఇలానే ఉంటే ఈ స్కూల్ ని మూసేసి ఇక్కడి టీచర్లని, పిల్లలని దగ్గరలో వున్న రెంటచింతలకి మారుస్తాము!".

"కానీ చాలా ఎళ్లనుంచి బాగానే నడుస్తోంది ఈ స్కూలు. ఈ ఎడాదే ఇలా తగ్గారు స్టూడెంట్స్. రెంటచింతల ఇక్కడికి చాలాదూరం. టీచర్లు ఏదోవిధంగా ప్రయత్నించినా, పిల్లలు ఇబ్బంది పడతారు. చాలా మంది చదువులు ఆపేస్తారు." ఆఖరి ప్రయత్నంగా చెప్పాడు రామనాధం. రెండు గంటల నుంచి జరుగుతున్న ఈ సంభాషణతో విసుగెత్తిన ఆ ఆఫీసర్ "మీరేం బాధపడకండి. ఇవన్నీ మామూలే మాకు. మీ ట్రాక్ అంతా బానే ఉంది. మిమ్మల్ని మాచర్ల హైస్కూల్ కి మారేలా చూస్తాను. ఈ స్కూలు గురించి మర్చిపోండి" అని ఒకక్ ఉదుటన అనేసి, ఇంకా అక్కడే ఉంటే ఎక్కడ మంచివాడి కింద మార్చేస్తారో అన్న భయంతో వెంటనే అక్కడినుంచి బయల్దేరాడు ఆ ఆఫీసరు.

అది రెంటాల గ్రామం. షుమారు వెయ్యి గడపలు వున్నాయి ఆ ఊళ్లో. రామనాధశాస్త్రి అక్కడి ఎయిడెడ్ హైస్కూలు హెడ్మాస్టారు. మనిషి ఆరడుగులు, చామన చాయ, సాత్వికమైన ముఖం. ఎప్పుడూ తెల్లటి ధోవతీ, పైన లాల్చీతోనే వెళ్తాడు బైటికి. సిటీలో కొడుకు దగ్గరకు వెళ్లినప్పుడు మాత్రం పాంటూ షర్టూ వేస్తాడు. కొడుకు కోసం.

యాభైఏడేళ్లు పైబడ్డా తన పనులన్నీ చక్కగా చేస్కోగలడు. భార్య సుశీల ఐదేళ్లక్రితం లోకాన్నీ, తననీ విడిచి వెళ్లిపోయింది. మనోవ్యాధితో రెండేళ్ళు పోరాడింది కానీ గెలవలేక పొయింది. ఆమె పోయిన రోజు ఊర్లో కర్ఫ్యూ వాతావరణం. చిన్నకొడుకు పట్నం నించి వచ్చాడు. పెద్దవాడు రాలేదు. రాకూడదు అనుకున్నారు అందరూ, రామనాథంతో సహా!

ఆఫీసరు వెళ్లగానే, తను కూడా ఇంటికి బయల్దేరాడు. అక్కడ ఉంటే అవే ఆలోచనలు. ఆ స్కూలుకి తను పదిహేనెళల్ క్రితం వచ్చాడు విజయవాడ నుంచి. మొదట్లో ఇంట్లో వారెవరికీ నచ్చలేదు ఆ పల్లెటూరి వాతావరణం, మనుషులూ. పెద్దకొడుకు సుధాకర్ డిగ్రీకి వచ్చాడు. దగ్గర్లో మాచర్లలో తెలిసిన కాలేజీ ఉండటంతో, అక్కడ చేర్పించాడు. జీవితంలో కొన్ని సంఘటనలు మొదట మామూలుగా కనపడచ్చు కానీ అవి తర్వాత సమాజాన్ని ఎంత ప్రభావితం చేస్తాయో ఊహించడం కష్టం. పృధ్వీరాజు ఘోరీని క్షమించి వదిలెయ్యటం కూడా అలాంటిదే. మాచరల్ డిగ్రీ కాలేజీలో సుధాకర్ చేరటం కూడా అలాంటిదే.

మెల్లగా అందరూ ఊరికి అలవాటు పడ్డారు, తర్వాత ఇష్టపడ్డారు. ఐదేళ్ళు గడిచాక రామనాధం, సుశీలలు ఇంకెక్కడా ఉండలేం అని తీర్మానించారు! మనిషి స్వభావమే అది. చినన్కొడుకు రమేష్, ఇంటర్మీడియట్ పూర్తి చేసి ఇంజినీరింగ్ హైదరాబాద్‌లో చేసి అక్కడే ఒక చిన్న కంపెనీలో చేస్తున్నాడు. తనతోనే ఉండమని చాలాసార్లు అడిగాడు తండ్రిని. ఒప్పుకోలేదు రామనాధం.

ఈ ఊరిని విడిచి ఎలా? ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్నాడు ఇంటికి. ఈ స్కూలు, ఊరు తను కేవలం పని చేస్తూ, ఉంటున్న స్థలాలు కావు. తన ఉనికి. అదే తనని నడిపిస్తోంది. ఒంటరిగా ఉన్నా, అది తన నీడలా ఉంటుంది. కొన్నిసార్లు ముందుకి తోస్తుంది, ధైర్యం చెప్తుంది, దారిని చెప్తుంది. జీవించే ఉన్నాననటానికి ఆ ఉనికి కావాలి. కొడుకు అడిగినా, ఆఫీసరు బెదిరించినా తను కదలడు, తన ఉనికిని వదులుకోడు. అతని కళ్లు ఎరుపెక్కాయి, పిడికిలి బిగిసింది. స్కూలుకి పూర్వవైభవం రావాలి. స్టూడెంట్స్ సంఖ్యనిపెంచితే, ఇలాంటి ఆఫీసర్లు కిక్కురుమనరు. కానీ ఎలా?

వెంటనే సుందరయ్య గుర్తుకు వచ్చాడు తనకి. సుందరయ్య వ్యాపారస్తుడు, ఊర్లో పండిన కూరగాయల్ని పట్నంలోని షాపులకి అమ్మటం చేస్తుంటాడు. ఊర్లో ఒక హోటల్ కూడా ఉంది. పొట్టిగా ఉంటాడు, బట్టతల. మాట కరుకు. నిక్కచ్చిగా ఉంటాడు. వయసులో ఐదెళ్ళు చిన్నవాడైనా రామనాధానికి మంచి మిత్రుడు. సామాజిక, రాజకీయ విషయాల మీద ఎప్పుడూ సుదీర్ఘంగా మాట్లాడుకూంటూ ఉంటారు ఇద్దరూ.

సాయంత్రం ఆరు తర్వాత ఆ ఊరి దేవుడైన వేణుగోపాలస్వామి గుడిలో దైవ దర్శనం చేసుకొని పక్కనే ఉన్న చిన్న మండపంలో కూర్చొని మాట్లాడుకునేవారు. అక్కడికి వచ్చే ఇతరులు కూడా ఆసక్తిగా చుట్టూ చేరి వింటూ ఉండేవారు. తర్వాత్తర్వాత అదే టైంలో టీవీలు ప్రైమ్‌టైమ్ షోలతో హోరెత్తించడంతో జనాలు పల్చబడ్డారు. మనిషి విచిత్రమైన జీవి. అన్నీ జయించి టీవీకి బానిసయ్యాడు. ఒక సీరియల్ చూసి ఏడుస్తాడు, వెంటనే వచ్చే వార్తలలో లోకం పాడైపోతోందని బాధపడ్తాడు, తర్వాతి కామెడీ షో చూసి పగలబడి నవ్వి అంతా బానే ఉందని భ్రమపడి ముసుగుతన్ని నిద్రపోతాడు. మర్నాడు షరా మామూలే. ఎంటర్ టైన్మెంట్ కావాలి. తనని తాను మర్చిపోవాలి. దానికీ తాగుడికీ పెద్ద తేడా ఏమీ లేదు. రెండూ కష్టాలు తీర్చేవే – ఆ రోజుకి.

జనాలు తగ్గినా ఇంకా కొంతమంది దేవుడి మీద భక్తితో రోజూ గుడికి వస్తూ ఉండేవారు కానీ అక్కడ వినేవారికంటే, మాట్లాడాలనుకునేవాళ్లు ఎక్కువయ్యారు. 24 గంటలూ టీవీ చూస్తున్నవాళ్లకి కొత్తగా ఏంచెప్పాలి? నాకే అన్నీ తెలుసు పక్క వాడికి తెలీదు అనే తత్వం. ఇలా కాదని సుందరయ్య రామనాథానికి తెలిసిన రామాయణ మహాభారతాలు ఏమన్నా చెప్పమని సలహా ఇచ్చాడు. ఆలోచన నచ్చి చిన్నప్పుడు చదువుకున్న రామాయణం మళ్లీ చదివి, గుడిలో చెప్పటం మొదలెట్టాడు రామనాథం. ప్రవచనకారులంత పాండిత్యం లేకపోయినా తనదైన శైలిలో చెప్పే అతని రామాయణం వినటానికి రోజూ తప్పక ఇరవై ముప్పై మందిదాకా వస్తూంటారు. అతనికి అదొక సంతృప్తి. జనానికి ఏదో కొత్త విషయం తెలుసుకుంటున్నామని సంతోషం.

సుశీల పోయిన తర్వాత ఇంకాస్త దగ్గరయ్యాడు సుందరయ్య. కానీ ఎన్నడూ ఎక్కువ చనువు తీసుకోవడం కానీ, మాట తూలటం కానీ చెయ్యలేదు అతను. అంత గౌరవం. అతనికే కాదు ఊరంతా రామనాథమంటే గౌరవం, అభిమానం. అదే చనువుతో తెల్లవారుఝామునే గుడికి వెళుతూ సుందరయ్య ఇంటి ముందర ఆగి కేక వేసారు "ఒకసారి గుడికి రాగలవా, నీతో మాట్లాడాలి" అని. సాయంత్రం దాకా కూడా ఆగలేని విషయం అంటే ఏదో అర్జెంటే అయ్యి ఉంటుంది అని చొక్కా వేస్కోని కదిలాడు సుందరయ్య.

దారంతా వడిగా, మౌనంగా నడిచారు ఇద్దరూ. దైవదర్శనం అయ్యాక కొంచెం మనస్సు నెమ్మదించటంతో నిన్న స్కూల్లో జరిగిన విషయమంతా చెప్పాడు రామనాథం.

"ఇది జనవరి. నాలుగు నెలల్లో స్కూలుకి సెలవలు. మళ్లీ జులై, ఆగస్టుల్లో అధికారులు వచ్చి చూసేటప్పటికి పిల్లల సంఖ్య తక్కువ ఉంటే, స్కూలు మూతపడుతుంది" అన్నాడు. సుందరయ్య తన కళ్ళలోకి చూసాడు.

ఎర్రగా వున్నాయి. నిద్ర పోలేదని తెలుస్తోంది. లేదు నిద్ర పట్టలేదు. మాటల్లో హృదయాన్ని తొలిచేస్తున్న బాధ వినపడుతోంది. మాష్టారికి స్కూలే ప్రపంచం అని అతనికి బాగా తెలుసు. ఎప్పుడూ దానినెలా బాగుచెయ్యాలి అన్న ఆలోచనలే. భార్య పోయాక మరీ ఎక్కువయ్యాయి. విషయం అర్థమైంది తనకి. "పోయిన ఏటినుంచి వర్షాలు బాగా పెరగడంతో, ఒక పంట పెంచారు ఊర్లో రైతులు. పనులు పెరగటం, కూలీలు దొరక్కపోవటంతో సొంత పిల్లల్నే పొలం పనులకి తీస్కెల్తున్నట్టున్నారు." తన అభిప్రాయం చెప్పాడు.

"కానీ పిల్లలు చదువులు నష్టపోతున్నారని అందరికీ తెలుసు కదా"

"అవును మాష్టారూ, ఎప్పుడో ఏదో ఇస్తుందని, ఇస్తుందో లేదో తెలీని చదువు కంటే ఇప్పుడు కడుపు నింపే పొలాన్ని నమ్ముకుంటున్నారు రైతులు" ఇష్టం వుండదని తెలిసినా చెప్పాడు సుందరయ్య. మాటని దాచుకొనే తత్వం కాదు అతనిది.

"అన్నీ తెలిసి ఏంటి సుందరయ్యా నువ్వు కూడా" అన్నాడు రామనాథం మందలింపు స్వరంతో.

"ఇది నా అభిప్రాయం కాదు రైతులది. అదే మీరు మార్చాలి. ఒక ఆలోచన – కోతలు దగ్గర పడుతున్నాయి. ధాన్యం తూకాలకి దాదాపు అందరూ వస్తారు. మీరు అప్పుడు వాళ్లని కూర్చోపెట్టి చెప్తే ప్రయోజనం ఉండచ్చు. నేను కూడా సహాయంగా వస్తాను" అన్నాడు సుందరయ్య. అద్భుతం. సమస్యకి పరిష్కారాలెన్నో కానీ సమయానికి పనికొచ్చేసలహా చెప్పే వాళ్ళు అరుదు. సంతోషంగా తూకాలరోజు వెళ్దామని నిశ్చయించుకున్నారు.

ఆ రోజు రానే వచ్చింది. పొద్దున్నే వెళ్తే అక్కడ రైతులు తమ పనులతో తీరిక లేకుండా ఉంటారు కాబట్టి ఇద్దరూ మధ్యాహ్నం దాటాక బయల్దేరారు. అక్కడికి చేరాక సుందరయ్య తనకు తెలిసిన రైతులతో విషయం చెప్పి వీలైనంత మందిని పిలవమన్నాడు. రామనాథం కొంచెం ఎత్తుగా ఉన్న బస్తాలమీద నిలబడ్డాడు. అక్కడున్న వ్యాపారులు మాస్టారుని అక్కడ చూసి ఆశ్చర్యపోయినా నమస్కరించి తమ పని చేసుకోసాగారు. వెళ్ళిన రైతులు ఇంకో పదిమందిని వెంటపెట్టుకొచ్చారు. "చాలా మంది ఇంకా పనుంది రావటానికి కుదరదన్నారయ్యా" చెప్పాడొక సన్నకారు రైతు. మొత్తం ఇరవై మందే. నిరాశ పడ్డాడు తను. ఇది సరిపోదు. సుందరయ్య మాస్టారి మొహాన్ని చూసాడు. "పర్లేదు, మొదలెట్టండి" అని సైగ చేసాడు.

"మీరందరూ వచ్చినందుకు చాలా సంతోషం. మీలో చాలా మంది పిల్లల్ని బడికి పంపించట్లేదు. చదువంటే రాయికి సానపెట్టినట్లు జాగ్రత్తగా, మెల్లగా జరుగుతుంది. సమయం పడుతుంది కానీ దానివల్ల రత్నాలు బైటపడతాయి. వాళ్ళతో పొలం పనులు చేయిస్తే తాత్కాలిక లాభం ఉండచ్చుగాక కానీ అది వాళ్ళ భవిష్యత్తుని

దెబ్బతీస్తుంది. దయచేసి అందరూ పిల్లల్ని మనస్కూలుకి పంపండి" అని చెప్పి ఆగాడు రామనాధం. మెచ్చుకుంటున్నట్లు చూసాడు సుందరయ్య కళ్ళతో. చాలామంది "అవును" అన్నట్లు తలూపుతున్నారు. మళ్ళీ ఏదో చెప్పబోయేసరికి, వెనకనుంచి ఆడగొంతు "మీ పిల్లోడి బవిస్యత్తే మీరు సక్క దిద్దలేక పొయ్యారు, మా పిల్లల్నేం బాగు సేత్తారయ్యా". రామనాధం గుండె ముక్కలైంది. కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. ఉలిక్కిపడి చూసాడు సుందరయ్య. ఆ మాటన్నది రమణమ్మ. అందరూ తిట్టారు అంతమాటన్నందుకు. "నిజం సెప్తే నిష్టూరం ఈడ" అని ఈసడించుకుంటూ బైటికెళ్ళిపోయింది తను. తనతో పాటు మరో పదిమంది వెళ్ళారు. తనొక చిన్నపాటి రైతుకూలీ నాయకురాలు. ఒక పది పదిహేను మందికి పనులిప్పిస్తూ, సాయం చేస్తూ ఉంటుంది. మాట దురుసు చాలా ఎక్కువ. ఎదుటివాడు ఎవరు అని పట్టించుకోదు. మొగుడు తాగి సంసారాన్ని నాశనం చేస్తుంటే, తనే పొలంలో కష్టపడి ఈ స్థాయికి వచ్చింది. కడుపు నిండిన వాళ్ళు చెప్పే విషయాలంటే ఒళ్ళు మంట.

రామనాధం ఇంక అక్కడ ఉండలేక పోయాడు. అందరికీ నమస్కరించి, తొందరగా అడుగులేస్కుంటూ ఊరివైపు బయల్దేరాడు. కళ్ళనీళ్ళు బైటికి రాకుండా పంచె తో తుడుచుకున్నాడు. సుందరయ్య అనుసరించలేదు. మాస్టారికి ఒంటరితనం అవసరం అనుకున్నాడు.

ఆలోచనల్లో మునిగాడు రామనాధం. పెద్దబ్బాయి సుధాకర్. తను కన గలిగాడు కానీ తలరాత రాయలేదు. ఇంటర్మీడియెట్ లో కాలేజీ ఫస్ట్ వచ్చిన కొడుకుని చూసి పొంగిపొయ్యారు దంపతులిద్దరూ. డిగ్రీకీ వెళ్ళాక సంవత్సరంలో ఒక్కసారి వచ్చేవాడు. అప్పుడు కూడా ఏవో పుస్తకాలు చదువు తూ, రాసుకుంటూ ఉండేవాడు. చదువులో బిజీగా వున్నాడని భావించేవారు భార్యాభర్తలిద్దరూ. చివరి సంవత్సరం ఇంటికి రాలేదు. ఒకరోజు ఫోన్ చేసాడు "నాన్నగారూ, ఈ కుళ్ళిన, దోపిడీవ్యవస్థ మీద నాకు అసహ్యం వేస్తోంది". తెలిసిన పదాలే అయినా తన కొడుకు నోటినుంచి వస్తుంటే కొత్తగా అనిపించాయి. "సరే రా ఏంచేద్దామనుకుంటున్నావ్?" సూటి ప్రశ్న. "యుద్ధం చేస్తాను. ఇక్కడ ఒక అన్న మార్గం చూపాడు. గెరిల్లా దళంలో చేరుతున్నా. కొడుకుగా మీరనుకున్నట్లు అన్నీ దిగమింగి ఈ సమాజంలో బతకలేను. నన్ను క్షమించండి. నా గురించి వెతకకండి. అమ్మకీ, తమ్ముడికీ నా వీడ్కోలు చెప్పండి". అవతలనుంచి లైన్ పెట్టేసిన శబ్దం. ఫోన్ రిసీవర్ బరువుగా అనిపించింది. ఏం జరిగిందో అర్థం కాలేదు, విన్నది తన కొడుకు మాటలేనా? అటూ ఇటూ చూసాడు. అది కల కాదు. మెల్లగా అక్కడున్న మంచంమీద కూలబడ్డాడు. తేరుకొని, ఆలోచనలు రావటానికి ఒక గంట పట్టింది. "ఎందుకిలా జరిగింది?, తనేమన్నా తప్పుచేసాడా? పిల్లాడ్ని పట్టించుకోలేదా?, ఏంచెయ్యాలి?". పెద్దగా ఏడవాలనిపించింది, వల్ల కాలేదు. కంటినుండి ధారలు కారుతున్నాయి.

ఇది జరిగి ఏడేళ్ళు. మళ్ళీ మామూలు మనిషవ్వటానికి రెండేళ్ళు పట్టింది. ఈ విషయం భార్యకి చెప్పటానికి చాలా కష్టపడ్డాడు. తెలిసాక సుశీల గుండె పగిలింది. ఆ బాధతోనే చివరికి కన్నుమూసింది. ఆ రోజు పోలీసులు రకరకాల మారువేషాల్లో తిరిగారు ఊర్లో, సుధాకర్ వస్తాడేమోనని. అందరూ ఉగ్గబట్టుకోని చూసారు. చివరికి అతను రాకపోవడంతో ఊపిరి పీల్చుకున్నారు.

వర్తమానంలోకి వచ్చాడు. ఈ సమస్య, మాటలు తనూహించినవే కానీ నిజంగా అన్నప్పుడు కలిగే బాధని ఊహించలేదు. పోయిన వాళ్లమీద కోపం ఉన్నవాళ్ళ మీద చూపిస్తుంది లోకం. అలా అని గతం తరుముతుంటే ఎప్పుడూ పారిపోతూ ఉండ లేదు. అది కూడా తన తప్పేమీ లేనప్పుడు. ఎదిరించాలి. తను ఇంతకు ముందు సిద్ధంగా లేదు. ఇప్పుడు కావాలి. ఇంట్లో తనను తాను బంధించుకున్నాడు. రమణమ్మ, కొడుకు, ఆ ఆఫీసర్, తన స్కూలు అన్నీ గిర్రున తిరుగుతున్నాయి ఆలోచనల్లో. చివరికి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాడు.

అదే సమయంలో సుందరయ్య తలుపు కొట్టాడు. లోపలికి వస్తూ "పాలవాడు రెండ్రోజులుగా తలుపు తెరవట్లేదని చెప్పాడు. మీరు ఆరోగ్యం నిర్లక్ష్యం చెయ్యటం మంచిది కాదు" అన్నాడు. ఇద్దరూ ఐదు నిమిషాలు ఏమీ మాట్లాడలేదు. మౌనాన్ని చీలుస్తూ "సుందరయ్యా, నా చిన్న కొడుకుని కొన్నాళ్ళు సెలవ పెట్టి రమ్మంటాను. ఇంకొక మీటింగ్ పెట్టి ఊళ్ళో వాళ్ళని పిలుద్దాం. ఈ సారి గట్టిగా ప్రయత్నిద్దాం" అన్నాడు రామనాథం. కుర్చీలో అసహనంగా కదిలాడు సుందరయ్య. తనకి నమ్మకం కుదరట్లేదు. "మాస్టారూ, మొన్నటి లాంటి ప్రశ్నలు మళ్ళీ వస్తాయి. జనాల నోటికి అదుపు లేదు. మీ దగ్గర సమాధానాలు ఉంటేనే ముందుకు వెళ్దాం". ఆ ప్రశ్నకి తన దగ్గర సమాధానం లేదు. "ప్రాంతీయ పాఠశాలలో చదువుకున్న నా చిననకొడుకు విజయాన్ని చూపిద్దాం, బైటి ప్రపంచం గురించి వాడు కూడా తెలిసింది చెప్తాడు. పెద్దకొడుకు మీద ప్రశ్నలకి ఏదోవిధంగా జవాబు చెబ్దాం". " ఈసారి ముందులా పారిపోను" అని ధ్వనించేటట్లు అన్నాడు రామనాథం. సుందరయ్య సహకారం అవసరం తనకి.

" సరే అలాగే. రిపబ్లిక్ డే ఆదివారం అయింది. ఆ రోజు మనగుళ్ళో స్వామివారికి పూజ జరుగుతుంది. చాలామంది వస్తారు. పూజ తర్వాత మీ ఉపన్యాసం, ఆ తర్వాత అన్నదానం ఏర్పాటు చేయిస్తాను. మీరు చెప్పింది వినేంత వరకు ఎవ్వరూ కదలరు" అన్నాడతను. చాలా ధైర్యం వచ్చింది రామనాథానికి. లౌక్యం తెలిసిన వాడు దగ్గర ఉంటే ఏదైనా సాధించచ్చు.

ఇంకా పది రోజులుంది రిపబ్లిక్ డేకి.

కుదుటపడ్డ మనసుతో తరువాతి రోజు పొద్దున్నే యథాతథంగా స్కూలుకి బయల్దేరాడు. అసలే రెండ్రోజులుగా వెళ్ళలేదు. ఎన్ని పనులాగాయో? చిన్న గ్రామం కాబట్టి ఎక్కువ నడకతోనే వెళ్తారు. అక్కడక్కడా సైకిళ్ళు, బైకులు. తన ఇంటి సందు తిరిగాడో లేదో ఇద్దరు పిల్లలు యునిఫామ్ వేస్కోని పరుగెడుతూ ఎదురొచ్చారు. అందులో ఒకడు "సార్ స్కూల్ లేదు సార్. తాళం వేసుంది. వీరిగాడున్నాడు" నవ్వుతూ చెప్పాడు. స్కూలు లేకపోతే ఆడుకోవచ్చని వాడి ఆశ. పిల్లలకి ఆనందాన్నిచ్చే చదువుని చెప్పే స్కూల్స్ కనపడవు. హడావిడిగా స్కూలుకి చేరాడు. వాళ్ళు చెప్పినట్టుగానే తలుపు తాళంవేసి ఉంది. వీర్రాజు బైటే వున్నాడు. కొంతమంది టీచర్స్ కూడా వున్నారు, కొందరు ఇళ్ళకి వెళ్ళిపొయ్యారు.

"వీర్రాజు ఏంటి ఇదంతా? మళ్ళీ అద్దె అందలేదా?" అడిగాడు కోపంగా.

వీర్రాజుకి తనంటే భయం. ఎందుకో తెలీదు. మంచి అంటే కొందరికి భయం. "అవునయ్యా, రెండ్రొజుల్నించీ తిరగతా ఉన్నాను. రేపూ మాపూ అని తిప్పించుకుంటున్నారే గానీ సర్దలేదండీ" తాగిన మైకం ఇంకా దిగలేదనుకుంటా, తడబడుతూ చెప్పాడు.

"నా మాట విను. ఐదు రోజుల్లో నీఅద్దె ఇస్తాను. ఇలా స్కూలు మియ్యటం తప్పు. పిల్లలు ఇబ్బంది పడతారు"

వాడు తలగోక్కుంటూ "అయ్యా మీరంటన్నారు కాబట్టి తీస్తానండి. కానీ ఆదివారం లోగా వచ్చేలా సూడండి" అంటూ తాళం తీసి గొణుగుతూ వెళ్ళిపొయ్యాడు.

వీర్రాజు ఆ గ్రామంలో మోతుబరి రైతు. బాగా సంపాదించాడు. పాత మునసబు కాలంచెయ్యగానే అతని భార్య రత్నమ్మ ఆస్తుల్ని కాపాడుకొవటనికి ఒక మగ దిక్కుకోసం చూసింది. వీర్రాజుని దగ్గర పెట్టుకుంది. కొన్నాళ్ళకి పెళ్ళిచేస్కున్నారని అంటారు. ఎవరికీ తెలీదు సరిగ్గా. ఆమె అన్ని వ్యవహారాలూ వీడికి అప్పగించి అంతఃపురంలో ఉంటుంది. అక్కడ్నించి వీరిగాడు వీర్రాజు అయ్యాడు. గౌరవం పెరిగింది. మునసబు చాలా ఆస్తులు సంపాదించాడు ఊళ్ళో. మేడలూ, పొలాలూ, రైసుమిల్లూ. గుళ్ళో ధర్మకరతగ్గూడా. అవన్నీ ఇప్పుడు వీర్రాజు అనుభవిస్తున్నాడు. రాత్రంతా తాగుతాడు. పొద్దున్నే ఊరిమీద బడి వసూళ్ళు, గొడవలూ చేస్తుంటాడు. జనాలు భరించడం తప్ప ఏమీ చెయ్యలేరు. స్కూలు బిల్డింగ్ కూడా అతనికిందే ఉంది.

స్కూలు లోపలికి వెళ్ళి క్లాసులు మొదలెట్టాక ఫోన్ చేసాడు మండలాఫీసుకి రామనాధం. ఈ నెలకూడా ఫండ్స్ లేట్ అవుతాయి అని వాళ్ళ సమాధానం. ఇక్కడి కష్టాలు వాళ్ళు ఎప్పుడు పట్టించుకున్నారు కనక. నిట్టూర్చి చేసెదేమీ లేక లంచ్ టైంలో స్టాఫ్ రూమ్‌కెళ్ళి అదే చెప్పాడు. అందరూ ఆలోచించారు. అందరూ చినన్‌ఉద్యోగులే, చిన్నజీతాలే. తమ జేబుల్లోంచి సర్దలేమన్న నిస్సహాయత. కొడుకు ఇంజినీరింగ్ లోన్ ఇంకా కడ్తున్నాడు రామనాధం. వాడికి చెప్పలేదు బాధపడతాడని. తనదగ్గర బొటాబోటీగా సరిపోతుంటాయి. "ఎలా తేవాలి?" సుందరయ్యని అడగచ్చు. కానీ అభిమానం అడ్డొచ్చింది. పైపెచ్చు ఇలాంటి సహాయాలు తనెంతో చేసాడూ స్కూలుకి ఇదివరకు. వేరే మార్గం చూడాలి. "మీరేమనుకోనంటే ఒక ఐడియా సార్" చెప్పాడు రాయడు. దగ్గరలోనే ఉన్న ఇంకో గ్రామం నుంచి వచ్చాడు. బాగా చదువుకుని హైస్కూలు టీచర్ అయ్యాడు. తల వూపాడు చెప్పమన్నట్టు. "మిరపపంట ఈ ఏడు బాగా పండింది. చేతులు చాలా కావాలి సహాయానికి, మనం చెయ్యగలిగితే.." అంటూ ఆపేశాడు. అందరూ ఒకళ్ళ మొహాలు ఒకళ్ళు చూసుకున్నారు. "టీచర్ ఉద్యోగం చేస్తూ, పొలాల్లో పనిచెయ్యటం ఎంటి?, ఒకసారైతే పర్లేదు ఇలా ఎప్పుడూ చెయ్యాలంటే?, గవర్నమెంట్ బాధ్యతారాహిత్యానికి మనం బలి కావాలా?" రకరకాల ప్రశ్నలు అడిగారు. వేటికీ సమాధానం లేదు తనదగ్గర. ఒకటే మాట – "స్కూలుని కాపాడాలంటే ఇంతకన్నా మార్గం లేదు ఇప్పుడు. నేను తర్వాత అధికారులతో మాట్లాడతాను. ఇప్పుడు నాకు మీ సహకారం కావాలి. ఆడవాళ్ళని ఇబ్బంది పెట్టను. మీ ఇష్టం. రాయడూ, ఆదివారం రాగలం అని చెప్పు"

తర్వాత రోజు ఊరంతా పాకింది ఈవిషయం. కొంతమంది కూలీలు స్కూలుకివచ్చి మేముకూడా వస్తామని భరోసా ఇచ్చారు. 9, 10 తరగతి పిల్లలు కొంతమంది "మా స్కూలు గురించి మేమూ ఎంతో చేస్తాం" అన్నారు. ఎవరినీ నిరాకరించలేదు. ఇదంతా విద్యకోసమే, సరస్వతీ పూజే అని భావించాడు. ఆదివారం వచ్చింది. అందరూ వచ్చారు. రైతుకూలీలు ముందుండి ఎలా చెయ్యాలో చెప్పారు, సాయంత్రానికి మిరపసాగు బళ్ళకెత్తారు. అందరి మొహాలూ ఎర్రగా కందాయి. చెమటలు, ఆనందం.

అక్కడే పనిచేస్తున్న రమణమ్మకి ఈ విషయం తెలిసి పరుగున తన జనాలతో వచ్చింది. మాస్టారిని చూసి కన్నీళ్ళు పెట్టుకుంది. ముందు నానామాటలూ అన్నందుకు తనను తన్ను తిట్టుకుంది. దేవుడు మాపొలాలకి వచ్చాడంది. నవ్వాడు రామనాధం. గుండెల్లో భారం తగ్గింది. డబ్బులిచ్చి వీర్రాజు గొడవ వదిలించారు.

రిపబ్లిక్ డే వచ్చింది. దేవుడికి పెద్ద ఎత్తున పూజలు జరిగాయి. రామనాధం, సుందరయ్య, రమేష్ లు మండపంలో వున్నారు. చాలామంది చిన్న, పెద్ద రైతులు, కూలీలు, వ్యాపారులూ వచ్చారు. రామనాధం అందరికీ నమస్కరించాడు. చదువుకు ఉన్న ప్రాముఖ్యం వివరించాడు. దూరదృష్టితోచూస్తే చదువువల్లే ఎక్కువ లాభముందన్నాడు వ్యాపారులని చూస్తూ. రమేష్ కూడా తన అనుభవం, విద్యావేత్తలు చేస్తున్న కొత్త ఆవిష్కరణల గురించి చెప్పాడు. సుందరయ్య పిల్లలని పనిలో పెట్టకుండా పొలంపనులు నడిపే మార్గాలు సూచించాడు. రమణమ్మ కూడా వచ్చింది. వెనకాలే వుంది. ప్రశన్లు వెయ్యలేదు. చివరికి పెద్దగా అరిచింది "మన పిల్లల కోసరం ఈ సార్లు కలలు కంటన్నారు. మనమేందండీ ఈడ నించోని ఆలోసిత్తన్నాం. ఆళ్ళు మన ఆస్తులడగట్లా, మన పిల్లలకీ బతుకులొద్దని సెప్తన్నారు", చెంప చెళ్ళుమంది అక్కడి వాళ్ళకి. "ఎవరి కోసం ఇదంతా? తమ పిల్లల కోసమే".

రామనాధాన్ని ఎవరూ అడగలేదు ఐనా చెప్పాడు "నా పెద్దకొడుకు సమాజవ్యతిరేక దారిలో నడుస్తున్నప్పుడు సరిఅయిన దారి చెప్పే మాస్టారెవరూ ముందుకు రాలేదు, మీ పిల్లల విషయంలో అలా జరగనివ్వను". అంతా చప్పట్లు. "పిల్లలు బడికి వస్తారు మాస్టారూ, మీ అంత గొప్పవాళ్ళని చెయ్యాలి" – ఎవరో అరిచారు.

---సమాప్తం---

Click here to share your comments